

Apafi 330 éve bocsátott ki kiváltságlevelet az örmények számára Erdélyi örmény ünnepek

Romániai és Magyarországi örmény szervezetek többnapos párhuzamos rendezvényt tartottak Kolozsváron, Marosvásárhelyen, Udvarhelyen és Szovátán az Apafi Mihály fejedelem által 1672-ben az örményeknek kiadott kiváltságlevél 330., illetve *Petelei István* örmény származású marosvásárhelyi író születésének 150. évfordulója alkalmából.

Atyánkfia, . Apafi. . . (1672-2002) - erdélyi örmények főhajtása 330 esztendő távlatából címmel a hét végén kétnapos rendezvénysorozat zajlott Kolozsváron a Magyarörmények Romániai Szövetsége, a budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Budapesti Örmény Kisebbségi Önkormányzatok Társulásának szervezésében.

Szamosújvárt valamikor Armenopolis-nak is nevezték, melynek közelségében, Kolozsváron sok család emlékezik ma is örmény származására. Szombaton az unitárius egyház dísztermében *Tonk Sándor, Csetri Elek* és *Vekov Károly* történész Apafi Mihály fejedelemről és koráról, valamint a Moldvából Erdélybe települő örmények életében fordulópontot jelentő 1672-es kiváltságlevélről értekeztek, mely „az adóprés elől menekülő népcsoportnak szabad kereskedést” és más jogokat biztosított. A betelepülők így a magyar társadalom polgári rétegébe integrálódhattak, a nagy örmény városok - Ebesfalva, illetve Szamosújvár mezővárosi rangjukról szabad királyi városokká válhattak a XVIII. században. *B. Kovács Júlia*, az Arménia örménymagyar Baráti Társaság elnöke Bornemissza Annáról beszélt, *dr. Baranyai Zsolt* és *dr. Kozma Dezső* irodalomtörténész az örmény származású Petelei István író munkásságát méltatta. Az egybegyűlteket *Issekutz Sarolta*, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke, valamint *Lászlóffy Aladár*, a Magyarörmények Romániai Szövetségének tiszteletbeli elnöke köszöntötte. Vasárnap hálaadó istentiszteletet tartottak a Farkas utcai templomban, ígét hirdetett *Juhász Tamás*, a Protestáns Teológiai Intézet rektora, ezt követően Tonk Sándor Apafi Mihályról mondott emlékbeszédet. Megkoszorúzták a templomban az Apafi-emléktáblát, majd a Házsongárdi temetőben virágot vittek az örmény származású erdélyi személyiségek sírjaihoz. A Szent Mihály-plébánián *dr. Czirják Árpád* érseki helynökkel közös imát mondtak a résztvevők. Ezután a Magyarörmények Romániai Szövetségének ünnepi közgyűlése zajlott, bemutatták *Bíró Sándor A forradalom tribünjétől a külhoni városokig* című könyvét, majd *Barta Tibor* vetítettképes előadása következett az örmény templomokról.

Rostás Péter Emese

(Krónika - Erdélyi magyar közéleti napilap 2002. szeptember 16.)

* * *

Baranyai Zsolt

A Petelei-rejtély

Éppen 150 éve született, s immáron csaknem száz esztendeje nyugszik itt, szülővárosa temetőjében, abban a sírban, melynek feliratát maga készítette: Lelje fel ott túl mindazt a szépet és jót, amiről itt életében álmódott. Ez arra vall, hogy gondoskodása túlmutatott az élet határain. S vall a hívő emberre és a művészre is. Olyan ember volt ő, aki bár reálisan ítélte meg az élet dolgait, s ahogy mondani szokás, két lábbon állt a valóság talaján, nemcsak evilági dimenziókban gondolkodott. Az evilágit és a transzcendenst nem állította végzetesen szembe egymással, - egységben látta őket. Olyan ember volt, aki a természettudományos irányultságú, pozitivistá korban, Darwin és Freud között, pontosabban: a kettő közti átmenet idején, amikor éles határvonal húzódott a materialista és az idealista felfogás között, nem az ellentétek fokozására törekedett, nem azt kereste, ami a két világképet elválasztja egymástól, hanem tudomásul vette mindkettő létjogosultságát. Életismerete és tapasztalata őt is elvezette ahhoz a felismeréshez, amit Kant úgy fogalmazott meg, hogy az ember evilági lény is, vagyis immanens, ugyanakkor transzcendens is. A lét és nemlét dimenziói közt vergődő ember csak úgy tud eligazodni a világ dolgaiban, ha tudomásul veszi ezt a tényt és megbékél vele. Vagyis ha állandóan készül az elmúlásra. Ez a készülődés pedig ne egy kitüntetett pillanat, egy a többi tevékenységünktől elütő ünnepélyes aktus legyen, hanem természetes, hétköznapi beidegződésből fakadó gesztus. Valahogy úgy, ahogy Pilinszky megfogalmazza ezt egyik híres négygyorosában: Szellőivel, folyóival / Oly messze még a virradat / Felöltöm ingem és ruhám / Begombo-